

आर्थ

'अर्थ एव प्रधानः' इति कौटिल्यः अर्थमूलौ धर्मकामाविति । — कौटिलीय अर्थशास्त्र

संपादक—प्रो. वा. गो. काळे

सहसंपादक—श्री. वा. काळे

वर्ष ११

पुणे, बुधवार तारीख १ ऑगस्ट १९४५

अंक ३१

श्री—श्री—श्री—श्री—श्री

श्री **दी बृहन्महाराष्ट्र शुगर सिंडिकेट** श्री
लिमिटेड, पुणे २.

श्री नवीन शेअर विकण्याकरतां एक्झॅमिनर ऑफ कॅपिटल इश्यूज, श्री
न्यू दिल्ली, ह्यांचेकडे अर्ज केला असून
पत्रव्यवहार चालू आहे.

श्री **डिस्टिलरीच्या उभारणीचें काम सुरू आहे.** श्री

श्री कंपनीनें ऑर्डिनरी शेअरवर १० टक्के श्री
डिव्हिडंड दिलें आहे.

श्री **सी. जी. आगाशे आणि कं.,** श्री
मॅनेजिंग एजंट्स.

श्री—श्री—श्री—श्री—श्री

विविध माहिती

तुटीच्या प्रांतांस जास्त गहू वाट्यास येणार

ब्रिटिश सरकारने हिंदुस्थानाकडे कांहीं गहू पाठविण्याचे मान्य केले आहे व पंजाब आणि मध्य हिंदुस्थानांतील संस्थाने ह्यांनी जास्त गहू देऊं केला आहे, ह्यामुळे हिंदुस्थान सरकारने बंगाल, मुंबई, दिल्ली व मद्रास ह्या तुटीच्या प्रांतांस अनुक्रमे २,७५,०००; २,००,०००; ९५,००० व ७१,००० टन अधिक गहू देण्याचे ठरविले आहे.

नव्या ऑस्टिन गाडीची किंमत ५,७५० रुपये

दहा अश्वशक्तीच्या २०० ऑस्टिन मोटारगाड्या मुंबईत दाखल झाल्या आहेत, त्या प्रत्येकी ५,७५० रुपयांस नागरिकांना मिळू शकतील. मोटारीची ग्रेट ब्रिटनमधील घाऊक किंमत ३,७५० रुपये आहे. त्यांत ३६% जकात मिळविली म्हणजे ४,९९२ रुपयांस गाडी मुंबईत येऊन पडते. वहातूक, विमा, पॅकिंग, खोलणे, गाडी चालू करून देणे, वगैरेस ७५० रुपये खर्च येतो.

सिरियन सरकारचा करार

सिरियाच्या सरकारने सोकोनी ऑईल कंपनी ऑफ न्यूयॉर्क आणि स्टॅंडर्ड ऑईल कंपनी ह्यांचेशी ७० वर्षे मुदतीचा एक करार करून त्यांस ट्रिपोली येथे दोन तेज काढण्याची केंद्रे स्थापण्यास परवानगी दिली आहे.

रेल्वे-पार्सलावर नावे इंग्रजीत लिहा

रेल्वे-पार्सलें भलतांकडेच पाठविली जातात अशा चव्याच तक्रारी ऐकू येतात. ती पाठविणारे योग्य ती दक्षता बाळगत नाहीत हेच त्यांचे बहूशी कारण असते. १ ऑगस्ट, १९४५ नंतर, पार्सलावर इंग्रजी भाषेत, ज्याचे नावाने पार्सल पाठविले असेल त्याचे नाव, खुणा, स्टेशनचे नाव, वगैरे नसल्यास ते स्वीकारले जाणार नाही असे जी. आय. पी. रेल्वेने जाहीर केले आहे. कातडी, फळे, भाज्या, तेल, तूप, लोखंडी गज, इत्यादींवीरिल नावे टिकत नाहीत, म्हणून त्यांस कातड्याचे किंवा लाकडाचे लेबल लावून त्यावर नाव, पत्ता वगैरे लिहिले पाहिजे. हे नियम नव्याने करण्यांत येत आहेत, असे नाही. परंतु त्यांची अंमलबजावणी ह्यापुढे कटक रीतीने केली जाणार आहे.

तहजोड बोर्डाकडे करावयाच्या अर्जाची सुद्ध

कर्ज तहजोड बोर्डाकडे कर्जदार व सावकार ह्यांनी बोर्ड स्थापन झाल्यापासून सहा महिन्यांचे अवधीत अर्ज केला पाहिजे, असे कायदा सांगतो. बॉम्बे अ. डे. रिलीफ अॅक्टच्या ४ (१) कलमाप्रमाणे नोटिफिकेशन निघाल्यापासून सहा महिने मोजावयाचे की ४ (२) कलमाप्रमाणे स्थानिक भाषेत ती प्रसिद्ध झाल्यापासून ते मोजावयाचे, असा प्रश्न उपस्थित झाला आहे. ४ (१) ह्या कलमाप्रमाणे निघणाऱ्या नोटिफिकेशनेच बोर्ड अस्तित्वांत येते व त्या तारखेपासूनच सहा महिने मोजले पाहिजेत असे मुंबई सरकारने जाहीर केले आहे. १ मे रोजी स्थापन झालेली बोर्डे ३१ ऑक्टोबरपर्यंत आलेल्या अर्जांचा विचार करतील हे त्यावरून आता स्पष्ट होईल.

मेळेच्यास जिवंत करण्याचे प्रयोग

विजेच्या प्रवाहामुळे मृत्यू आलेल्यास पुनः जिवंत करण्याचे प्रयोग रशियांत करण्यांत आले आहेत. मृत्यू आल्यानंतर तात्काळ २,००० ते ५,००० व्होल्ट विजेचा डोस त्यास दिल्यास, मनुष्याचा पुनः श्वासोच्छ्वास सुरू होऊं शकतो, असे आढळून आले आहे. मुख्यतः कुड्यांवर प्रयोग करून हा शोध लावण्यांत आला आहे.

डोक्यांतील उवा १ तासांत
मारण्याचा आश्चर्यकारक शोध

लायसॉफ

वाटली किंमत १ रु. ट. ख. निराळा

दोन वेळां उपयोग

दि मागोरफ केमिकल कं. लि.

— हिराबाग, पुणे २ —

येत्या गणपति उत्सवांत

रोख रुपये १०० चीं बक्षिसें मिळवा

— फक्त शाळेंतील मुला-मुलींसाठीं —

फडके प्राॅडक्टस् मुंबई या गृहउद्योगमंदिराचे विद्यमाने येत्या गणेशोत्सवांत मुंबई, पुणे, महाराष्ट्रांत ठिकठिकाणीं प्रचारार्थ झंबो, जिंटो, सॅडो, खाजाव या आधुनिक पोष्टिक सात्विक आरोग्यवर्धक खाद्यपदार्थांचे प्रचारासाठीं कंपनीचे सोल अजेंट हरीभाऊ मंडारे खाजाव डेपो, १४८८ शुक्रवार, गाडीखाना पुणे यांनी २० वर्षांचे आंतील शाळेंतील मुला-मुलींना "खाजावचे गाणे" रचून व माझून दाखविण्याबद्दल १०० रुपयांची रोख बक्षिसें ठेवली आहेत. तरी या गाण्याच्या सहाओढीत भाग घेणारांनी हरीभाऊ मंडारे यांचेकडे नावे नोंदवावीत. मेळेवाल्यांनाहि या संधीचा फायदा घेता येतील. आतांपासून रचावयास लागा. तयारी करा. ही संधी पुन्हा येणार नाही.

फडके प्राॅडक्टस् मुंबई

झंबो-जिंटो-सॅडो-खाजाव

सोल अजेंट-हरीभाऊ मंडारे पुणे.

एजन्सीसाठी समक्ष भेटावे.

प्रगतिपथावरील नवा

मै ला चा — द ग ड

सन १९४४ मधील प्रगति

नव्या कामांत ७० टक्के वाढ

खर्चाचे प्रमाण फक्त १२%

— आपला विमा किंवा एजन्सी आजच घ्या —

दि औंध म्यूच्युअल लाइफ
अॅश्युरन्स सोसायटी लि., पुणे.

आर. जी. साठे

सुपरिंटेंडेंट

व्ही. जी. जोशी

मॅनेजिंग डायरेक्टर

अर्थ

वा. व. र. (ट. स. माफ.) किरकोळ अं. २ आणे.

युद्धकाळातील लिमिटेड कंपन्या

संख्या वाढली परंतु भांडवल घटले

संस्थानांकडे जाण्याची भांडवलाची प्रवृत्ती

जॉइंट स्टॉक कंपन्यांसंबंधी तपशीलवार आकडे दर-महा हिंदुस्थान सरकार प्रसिद्ध करित असे. डिसेंबर, १९४१ च्यानंतर ते आकडे प्रसिद्ध झाले नव्हते. परंतु आता मार्च, १९४४ पर्यंतचे आकडे उपलब्ध झाले आहेत व ह्यापुढे ते पूर्वीप्रमाणे दरमहा प्रसिद्ध होत जातील. तथापि, कागदाची काटकसर करण्याचे हेतूने, पूर्वीइतका तपशील आता देण्यांत येणार नाही, असे जाहीर झाले आहे. सालील तक्त्यांत ब्रिटिश हिंदुस्थान व हैद्राबाद, बडोदें, म्हैसूर, त्रावणकोर आणि कोचीन ही संस्थाने घांतील लिमिटेड कंपन्यांसंबंधी माहिती दिली आहे.

वर्ष	कंपन्यांची संख्या	सपलेले भांडवल	वसूल भांडवल
१९३९	११,११४	३२९,१७	२९०,३९
१९४०	११,३७२	३३९,८२	३०३,६७
१९४१	११,६१७	३४१,२४	३०२,७७
१९४२	१२,१७६	३५४,११	३१५,४५
१९४३	१२,९९३	३५४,०१	३१३,०१
१९४४	१३,९२१	३५२,१४	३०९,०१

हैद्राबाद, बडोदें, म्हैसूर, त्रावणकोर आणि कोचीन ह्यां-सेरीज इतर संस्थानांतहि लिमिटेड कंपन्या स्थापन झाल्या आहेत, परंतु त्यांची गणना वरील तक्त्यांत नाही. ब्रिटिश हिंदुस्थानापेक्षा संस्थानी हद्दीत कारखाने व कंपन्या अधिक प्रमाणांत निघत आहेत आणि ब्रिटिश हिंदुस्थानातील भांडवलाची संस्थानांकडे घाव घेण्याची प्रवृत्ति आहे, ह्या अनुभवास सालील आकड्यांवरून दुजोरा मिळेल. १९४१ ते १९४४ ह्या मुदतीत प्रत्येक वर्षी मार्च अखेर ब्रिटिश हिंदुस्थानांत व संस्थानांत किती कंपन्या चालू होत्या, हे ह्या तक्त्यांत दाखविले आहे.

	१९४१	१९४२	१९४३	१९४४
ब्रिटिश हिंदुस्थान	१०,६३७	११,२०८	११,९२३	१२,६६०
संस्थाने	९८०	९६८	१,०७०	१,२६१

ब्रिटिश हिंदुस्थानातील कंपन्यांत १९४४ मध्ये १९४१ चे मानाने सुमारे १९% वाढ झाली; संस्थानी हद्दीतील वाढीचे प्रमाण सुमारे २९% पढते. वरील प्रांचासेरीज इतर अनेक संस्थानांत कित्येक कंपन्या निघाल्या आहेत, त्या हिशेबांत घेतल्या तर भांडवलाच्या संस्थानांकडील घावेची अधिक स्पष्ट कल्पना येऊ शकेल.

सालील तक्त्यांत १९४१ ते १९४४ ह्या मुदतीत नोंदण्यांत आलेल्या व लिक्विडेशनमध्ये गेलेल्या कंपन्यांचे तुलनात्मक आकडे दिले आहेत. बंद पडलेल्या कंपन्यांपेक्षा नवीन निघालेल्या कंपन्यांची संख्या जास्त दिसते, परंतु कंपन्यांच्या कार्यक्षमतेच्या दृष्टीने महत्त्वाची बाब म्हणजे

वसूल भांडवल. त्यासंबंधांत वाढ होण्याऐवजी घट झालेली आढळते.

	स्थापन झालेल्या नव्या कंपन्या	बंद पडलेल्या कंपन्या
१९४१-४२	११६२	६०३
१९४२-४३	१३०८	४९१
१९४३-४४	१४१२	४८४

एकूण वसूल भांडवलांत वाढ-घट

	वाढ	घट	निवळ वाढ (आकडे लक्ष रूपांचे)
१९४१-४२	१३,८४	११५	+१२६९
१९४२-४३	२२	२६६	- २४४
१९४३-४४	२६	४२६	- ४००

प्रत्यक्ष वसूल भांडवल किती होतें, हे सालील आकड्यांवरून दिसून येईल:-

	कोटि रु.
१९३६-३७	३१२
१९३७-३८	२७९
१९४१-४२	३१५
१९४३-४४	३०९

हिंदुस्थानातील एकूण कंपन्यांची संख्या वाढली तरी ब्रिटिश हद्दीपेक्षा संस्थानी हद्दीतच कंपन्या ज्यास्त निघाल्या असून वसूल भांडवलाचे दृष्टीने मुळीच प्रगति झालेली नाही, हे वरील तप-शीलवार आकड्यांवरून स्पष्ट होईल. कोणताहि मोठा आर्थिक उपक्रम आता लिमिटेड कंपनीचे स्वरूप धारण करित असतो, ह्या दृष्टीने कंपन्यांच्या आकड्यांवरून आपणांस औद्योगिक प्रगतीची कल्पना करता येते. युद्धकाळांत औद्योगिक प्रगति झाल्यासारखी वाटते, त्यास आधार मिळत नाही असे लिमिटेड कंपन्यांचे आकडे सांगतात. युद्धप्रयत्नास आवश्यक अशा माळाचे प्रचंड कारखाने हिंदुस्थानांत उभारण्याची संधि गमाविली गेली आहे आणि त्याकारणाने प्राथमिक महत्त्वाच्या उद्योग-धंद्यांची स्थापना हिंदुस्थानांत होऊ शकलेली नाही. इतर देशांनी ह्याच काळांत स्वतःचे मोठ्या प्रमाणावर औद्योगिकरण करून घेतलेले आहे, त्यांचा त्यांना पुढेहि फायदा मिळत राहिल हे उघड आहे. हिंदुस्थान सरकारने ह्यासंबंधांत अधिक प्रगतिप्रिय धोरण स्वीकारणे आवश्यक होतें, असेच सर्वसामान्य मत आहे. संस्थानी हद्दीकडे भांडवल वाढत्या प्रमाणावर आकर्षित जात आहे, ही गोष्ट ह्या लेखातील आकड्यांवरून सिद्ध होत असली, तरी संस्थानांत निघणाऱ्या कंपन्यांची संख्या हे आकडे दर्शवितात त्यापेक्षा अधिक आहे, ह्याचा उल्लेख वर आलेलाच आहे. भीर, कुंदवाड, बुधगांव, वगैरे महाराष्ट्रातील संस्थानांत निघालेल्या कंपन्या आपल्या नजरेसमोर आहेत परंतु त्यांचा समावेश सरकारी आकड्यांत झालेला नाही. अशाच अनेक संस्थानांत कंपन्या स्थापन झालेल्या आहेत. ब्रिटिश हद्दीपेक्षा संस्थानी हद्द भांडवल-वाले कां पसंत करतात, ह्याची कारणे उघडच आहेत. इन्कम-टॅक्स, कामगारविषयक कायदे, इत्यादि संघर्षांत संस्थाने ज्यास्त सवलती देऊ शकतात आणि त्यांचा फायदा कंपन्या काढणारे घेऊं पहातात. संस्थानी सरकारांबरोबर ते दीर्घ मुदतीचे करार करून स्वतःचे स्थान सुरक्षित करून ठेवतात. संस्थानांचा आश्रय घेणाऱ्या कंपन्यांस त्यामुळे स्पर्धेमध्ये टिकाव घरण्यास सोईचे जाते. संघर्ष हिंदुस्थानचे एकजात औद्योगिक धोरण असण्याचे महत्त्व ह्यावरून स्पष्ट होईल.

कॉमनवेल्थ विमा कंपनी आघाडीचे मार्गावर

वार्षिक समेत अध्यक्ष, श्री. अण्णासाहेब भोपटकर, ह्यांचा आढावा

नवें काम:— १९४४ साली कंपनीने रु. ४४,००४०६ इतकें म्हणजे कंपनीच्या आतांपर्यंतच्या इतिहासांत: सर्वांत अधिक काम पूर्ण केलें आहे.

काटकसरीचा कारभार:— १९४२ साली कंपनीच्या रिन्यु-अंल खर्चाचे प्रमाण २२.६ टक्के होते. १९४३ साली हेंच प्रमाण १९.१ टक्के असें होतें आणि १९४४ साली ते आतां १५.९ टक्के इतकें खाली उतरलें आहे. खर्चात १ टक्का कमी झाला तर रु. १०,००० ची बचत होते हें लक्षांत घेतलें म्हणजे या मुद्याचें महत्त्व आपल्या लक्षांत येईल. कंपनीचे सल्लागार विमा-गणिती श्री. जी. एस. दिवाण म्हणतात, "गेल्या मूल्यमापनांत आधार-भूत घटनांत आलेल्या तत्त्वांच्या मर्यादेंत आपण काम केलेलें आहे, हें १९४४ साली आपणांस आलेल्या अनुभवावरून सिद्धच होत आहे."

आयुर्विमा निधि:— १९४३ सालअखेर कंपनीचा आयुर्विमानिधि रु. ३८,६७,६७८-६-१ होता. तो १९४४ सालअखेर रु. ४७,०५,०३५-५-११ झाला आहे. म्हणजे या निधीत रु. ८,३७,३५६-१५-१० ची नवीन भर पडली पडली आहे. हा निधि सुरक्षितपणें गुंतविण्यांत आला असून, त्या शिवाय रु. १,६१,८६५-१४-६ इतका रासीव निधि या कामासाठी निर्माण करण्याची दक्षता घेतली आहे.

तूट भरून निघाली:— काटेकोर काटकसर आणि उत्पन्नाच्या नव्या बाबी शोधून काढून १९४४ सालअखेरचा रिपोर्ट मी सादर करित आहे तेव्हां कंपनीने तूट पूर्णपणें भरून काढली आहे. अत्यंत थोड्या अवघांत काटकसर आणि कार्यक्षमता यांना कोणत्याही रितीने बाध न आणता ही करामत करून दाखविण्याचें श्रेय, बोर्डाच्या कुशल मार्गदर्शनाप्रमाणें अविभ्रांत श्रम करणारे मॅनेजिंग डायरेक्टर श्री. एस. एम. जोशी यांनाच दिलें पाहिजे. कंपनी आतां घोव्याच्या क्षेत्राच्या बाहेर पडली असून आयुर्विमा व्यवसायांत ती आघाडीवर चमकू लागेल.

निनाद (अॅडव्हर्टायझिंग) लि.

सर्व प्रकारच्या जाहिरात कामाचा मोठ्या प्रमाणावर घंदा करण्यासाठी वरील कंपनी स्थापन झाली आहे, तिची मुख्य कचेरी देवकरण मॅन्शन, प्रिन्सेस स्ट्रीट, मुंबई, ह्या ठिकाणी आहे.

पहिल्याच वर्षी करमाफ ६ टक्के डिव्हिडंड वाटलें!

ब्रिप्ला कमर्शियल

कंपनी लि.

मुख्य कचेरी : सरस्वती-विलास, लक्ष्मीरोड, पुणे २
मुदतीच्या ठेवी स्वीकारल्या जातील.

व्याजाचे दर:— एक वर्ष ४%; तीन वर्षे ५%; पांच वर्षे ६%.

रु. पांचशेच्या खाली रकम स्वीकारली जाणार नाही.

व्याज दर सहामाहीस दिलें जातें.

मॅनेजिंग एजंटस } मा. पं. सोमण, एम. ए.
श्री. वा. रानडे

पुणे येथें शेअर बाजाराची आवश्यकता

आमचे मित्र श्री. व. वि. लोणकर, एम. ए., बी. कॉम., शेअर व स्टॉक ब्रोकर, ह्यांनी "अर्था"च्या ता. १८ जुलैच्या अंकांत पुणे येथें शेअर बाजार स्थापन होण्याची आवश्यकता प्रतिपादन करतांना त्याची पार्श्वभूमी तपशीलवार वर्णन करून सांगितली आहे. ही विचारसरणी विचारवंत वाचक वर्गास पटलेली आढळून येते. ह्या विषयावर श्री. लोणकर ह्यांचेकडे त्यांच्या सूचनेस पोषक अशी कांहीं पत्रे आली आहेत, त्यापैकी एका सुप्रसिद्ध व्यापारी पेढीच्या इंग्रजी पत्राचा अनुवाद साली-दिला आहे.

भांडवलाची व इतर मदत

आपला व आमचा प्रत्यक्ष परिचय नाही, परंतु "अर्था"मध्ये आपले शेअर बाजारावर लेख प्रसिद्ध होत असतात, त्यांचे द्वारा आम्ही आपणांस ओळखितो. ते लेख आम्हांस फारच पसंत पडतात.

"अर्था"च्या ता. १८ जुलैच्या अंकांतील पुण्यांत स्टॉक एक्सचेंजची आवश्यकता ह्या विषयावरील आपला लेख आम्हांस फारच आवडला. आपण स्वतः पुढाकार घेऊन एक लाखाची स्टॉक एक्सचेंज कंपनी अथवा सोसायटी काढून कांहीं तरी प्रत्यक्ष प्रारंभ करावा अशी आमची विनंती आहे. गेली २० वर्षे आम्ही शेअर बाजारांत व्यवहार करित आहोत आणि भांडवलाच्या व इतर दृष्टीनेही आपणांशी सहकार्य करण्यास आम्ही तयार आहो. तेव्हा, आमच्या ह्या सूचनेचा कृपा करून काळजीपूर्वक विचार करावा व सवडीनुसार सत्वर पत्रोत्तर यावे, अशी विनंती आहे.

घटस्फोट—संततिनियमनाची साधने वापरल्याचा परिणाम

मिसेस ब्रॅंडा ली कॅवेन हिने आपला पति संततिनियमनाची साधने वापरण्याचा हट्ट धरित असल्याकारणाने आपणास मूल होऊ शकत नाही ह्या मुद्यावर इंग्लंडमध्ये घटस्फोट मागितला. कोर्ट ऑफ अपीलने डायव्होर्स कोर्टाचा निवाडा रद्द करून घटस्फोट देवविला. संततिनियमनाची साधने तयार करणे ह्या निवाड्यामुळे बेकायदा ठरेल की काय असा प्रश्न आतां उपास्थित होण्याचा संभव आहे.

१ कोटी चाल्या व २ लक्ष माग पाहिजेत

हिंदी कपास कापडाच्या गिरण्या पूर्व स्थितीत आणण्यास १ कोटी चाल्या व २ लक्ष माग लागतील, असे मि. आर. एम. नानावटी ह्यांनी एका भाषणांत सांगितलें.

Asha

सुंदर व रसिक स्त्रियांची निवड

आशा

सौंदर्य साधनें

विक्रीसंघटनेचा व्याप
पेशावर ते मद्रा व केरळा ते
कलकत्त्यापर्यंत पसरला आहे.

(स्वतःचे डेपो : मुंबई-गोवा-बंगलोर-दिल्ली)

वरील माल तयार करणाऱ्या महाराष्ट्रीय शास्त्रज्ञांचा कारखाना

दि आयडिअल इन्स्ट्र्यूट

४५, प्रिन्सेस स्ट्रीट, मुंबई २.

कारखान्याच्या बाहीसाठी ठेवी घेणे आहेत.

स्फुट विचार

ब्रिटिश कामगारवर्गाचा विजय

ब्रिटिश कॉमन्स सभेच्या गाजलेल्या निवडणुकीचा निकाल लागून तीत कामगार पक्षाचा दणदणित विजय झाला असून त्याचे मंत्रिमंडळ आतां अधिकारारूढ झाले आहे. मि. चर्चिल ह्यांच्या दणकेबाज नेतृत्वाखाली युरोपांतील युद्धांत इंग्लंडला स्पृहणीय यश प्राप्त झाले असल्याने त्यांच्या कॉन्व्हेंट्रिंह पक्षाचे सभासद बहुमताने कॉमन्स सभेत निवडून येतील आणि कांहीं काळपर्यंत ते मुख्य प्रधान राहून जागतिक शांततेच्या स्थापनेत पुढाकार घेतील अशी अपेक्षा होती, ती सोटी ठरली आहे. जगाची व इंग्लंडची आर्थिक घडी पुन्हा नीट बसवण्याचे कार्य कामगार पक्षाचे पुढारीच चांगले करू शकतील असा कौल ब्रिटिश नागरिकांनी दिला असल्याने मि. चर्चिल ह्यांची निराशा झाली आहे. कामगार पक्षाचे नेते, मि. अट्झी, मुख्य प्रधानाचे जागी विराजमान होऊन त्यांनी आत्मविश्वासाने स्वतःच्या नव्या मंत्रिमंडळाचे धोरण जाहीर केले आहे. जागतिक शांतता आणि आर्थिक अभिवृद्धि हे आपले उद्देगी ध्येय राहिल आणि जपानचा पूर्ण पराभव होण्यास सहाय देणे हे पहिले कर्तव्य आपण करू असे त्यांनी म्हटले आहे. पुराणमतवादी पक्षाचा पराभव होऊन पुरोगामी कामगार पक्षाचा विजय इंग्लंडमध्ये झाला आहे. त्याचा अनुकूल परिणाम हिंदी राजकीय परिस्थितिवर होईल अशी आशा उत्पन्न झाली आहे, ती कितपत आणि कशी सफल होते हे आतां लवकरच दिसेल.

“महाराष्ट्र-दर्शन”

महाराष्ट्रीयांची आर्थिक व सामाजिक उन्नति घडून येण्यास त्यांच्या प्रदेशाची नैसर्गिक परिस्थिति आणि तिचा कार्यक्षम उपयोग करण्याची शक्यता ह्यांची माहिती लोकांस होणे आवश्यक आहे. हे ज्ञान “मानचित्रा”च्या म्हणजे नकाशांच्या सहायाने दिले असता विशेष परिणामकारक होते असा सामान्य अनुभव आहे. ह्या दृष्टीने महाराष्ट्राची नैसर्गिक, आर्थिक व सामाजिक स्थिति प्रतिबिंबित करणारे नकाशे बनवून ते लोकशिक्षणाच्या हेतूने प्रसिद्ध करण्याची कल्पना श्री. न. गं. आपटे ह्या उत्साही व माहितगार कार्यकर्त्यांनी प्रथम काढली आणि तिला मूर्तस्वरूप देण्याचा उपक्रम त्यांनी आतां केला आहे. (“महाराष्ट्र दर्शन” - प्रथम दर्शन-मूल्य १ रु., ९५२ सदाशिव पेठ, पुणे २). ह्या नमुन्यावरून श्री. आपटे ह्यांनी योजलेल्या ६० नकाशांचे स्वरूप लक्षांत घेण्यासारखे आहे. क्षेत्र, लोकसंख्या, हवामान, पाउसपाणी, नद्या, डोंगर, पिके, उद्योगधंदे, रस्ते, जनावरे, जंगले, फळे, ऐतिहासिक व धार्मिक स्थळे इत्यादि विषयांची माहिती ह्या नकाशांत स्पष्टीकरणासह देण्यांत यावयाची आहे. श्री. आपटे ह्यांनी हे सबंद कार्य पुरे करून देण्याचे अंगावर घेतले असून विश्वास कंपनीचे भागीदार, श्री. स. के. भावे ह्यांनी प्रकाशनाची व्यावहारिक योजना आखली आहे. ह्या लोकशिक्षणात्मक कार्यास आवश्यक असलेले सहाय मिळून ती यशस्वी होईल अशी आम्हांस आशा आहे.

कॉमनवेलथ कंपनीच्या चालकांचा यशस्वी कारभार

कॉमनवेलथ विमा कंपनीच्या मूल्यमापनांत आढळलेली तूट भरून काढण्याची मोठी व त्रिकट जबाबदारी कंपनीच्या बोर्डांनी स्वीकारली होती, ती त्याने पूर्णपणे पार पाडली आहे, हे वृत्त

कंपनीच्या विवेदारांस व भागीदारांस संतोषजनक वाटेले. वाजवी अपेक्षा बरोबर ठरल्यास लवकरच इंटेरिम बोनस जाहीर करता येईल, अशी चालकांस आशा आहे. श्री. ल. व. भोपटकर ह्यांच्या नेतृत्वाखालील बोर्डांच्या मार्गदर्शनाप्रमाणे मॅनेजिंग डायरेक्टर श्री. एस. एम. जोशी ह्यांनी कसून प्रयत्न करून कार्यक्षमतेस कोणत्याही प्रकारे बाध येऊ न देता सर्वांचे प्रमाण थोड्या अवधीत पुष्कळच उतरविले, कंपनीच्या इतिहासांत तिला कोणत्याच वर्षी काम मिळाले नाही इतके मिळविले, आणि उत्पन्नाच्या बाबी वाढवून आतां तूट पूर्णपणे भरून काढली, ह्याबद्दल ह्यांचे अभिनंदन केले पाहिजे. कंपनी लवकरच आयुर्विमा व्यवसायाच्या आघाडीवर चमकू लागेल, असा चालकांस वाटणारा विश्वास सरा ठरेल, हे कंपनीने अत्यंत प्रतिकूल परिस्थितीतहि केलेल्या कामगिरीवरून सहज पटण्यासारखे आहे.

हिंदी बँकिंगविषयक ताजे आंकडे

एक्सचेंज बँका व त्यांच्या कचेऱ्या ह्यांची संख्या स्थिर आहे परंतु शेड्यूल्ड बँका व त्यांची संख्या मात्र वाढत आहे. ३१-३-४४ ते ३१-३-४५ ह्या बारा महिन्यांचे अवधीत शेड्यूल्ड बँकांच्या एकूण कचेऱ्यांची संख्या २,०४१ ची २,५७० झाली म्हणजे ती ५२९ ने वाढली.

	शेड्यूल्ड बँकांची संख्या		
	३०-६-४४	३१-१२-४४	३०-६-४५
एक्सचेंज बँका	१६	१६	१६
इतर शेड्यूल्ड बँका	६३	७१	७३
	शेड्यूल्ड बँकांच्या कचेऱ्या		
	३१-३-४४	३०-९-४४	३१-३-४५
इंपीरिअल बँक	४०२	४१२	४२३
पांच प्रमुख बँका	४९१	५२१	५९३
एक्सचेंज बँका	८०	८०	८०
इतर शेड्यूल्ड बँका	१,०६८	१,२२६	१,४७४
एकूण ...	२,०४१	२,२३९	२,५७०

रिझर्व्ह बँकेचे इश्यू खाते

खालील तक्त्यांत १-९-३९, ३०-६-४४ व २९-६-४५ चे रिझर्व्ह बँकेच्या इश्यू खात्याचे तुलनात्मक आकडे दिले आहेत त्यावरून चलनी नोटांची वाढ, स्टॅलिंग रोख्यांची वाढ, वगैरेवर खांगला प्रकाश पडेल:—

	(आंकडे कोटि रुपयांचे)		
	१-९-३९	३०-६-४४	२९-६-४५
इणे			
एकूण चलनी नोटा	२१७	९४३	११४७
जिद्दगी			
(अ) सोने	४४	४४	४४
स्टॅलिंग रोखे	६०	८२८	१०२९
एकूण (अ)	१०४	८७२	१,०७४
(ब) रुपये	७६	१२	१५
हिंदी सरकारी रोखे	३७	५८	५८
एकूण	२१७	९४३	१,१४७

— त्वरा करा —

ज्या तरुणांना सैन्यांत भरती होणेचें असेल त्यांनी त्वरित बेऊन भेटावें अगर पत्रव्यवहार करावा.
भरती कोणत्याहि खात्यांत केली जाईल.

पत्ता:—

तुळजाराम मोदी

मोतीचौक, सातारा.

तु
म
च्या
पै
शा
चा

यो
ग्य
मो
ब
द
ला

— : साठे बिस्किटे : —

ऑरेंज व श्रूसबरी

भार्ता स्थानिक ग्राहकांस अल्प प्रमाणांत मिळें लागलीं. शुद्धसमाप्तीचा काळ जवळ येत जाईल, तस-
तशीं परगांवचे ग्राहकांसहि हळू हळू मिळें शकतील.

— साठे बिस्किट कं., पुणे २

संस्थापक :
कै. नानासाहेब सरपोतदार

पूना गेस्ट हाऊस

टेलिफोन
नं. ७७९

तयार कपड्यांचे
व्यापारी

महिंद्रकर ब्रदर्स

गिरगांव, मुंबई नं. ४
व बुधवार चौक, पुणे.

EVERYTHING IN RUBBER GOODS

- Hospital Requirements ● Cab Tyres
- Mechanical Rubber Goods ● Rubber Gloves
- Rubber Rollers for Textile Mills
- Ebonite Sheets & Rods etc.

The Western India Manufacturers' Agency, Ltd.,
Sir Vithaldas Chambers, 16 Apollo Street, Fort, Bombay
Tel. 32408 [Telegrams : "Artleather"

व्ही. पी. बेडेकर
आणि सन्स लि.
मुंबई.
मसाल्याचे
व्यापारी
पुणे एजंट:—
द. ना. हेजीब

डोंगर
याच्या
बालामुखाने
अशक्त मुले
सशक्त होतात!

नोगीचे
डोंगर
छाप
शुद्ध निलगिरी तेल!

नोगी आणि कं. मुंबई ४

हिंदुस्थान-अमेरिका वहातुक
युरोप आणि तुर्कस्थान ह्या मार्गे हिंदुस्थानाशी वक्तशीर वैमानिक वहातुक सुरू करण्याचा अमेरिकेचा विचार आहे.

शेड्यूल्ड बँकांच्या नवीन शाखा
एप्रिल ते जून १९४५ ह्या तिमाहीत शेड्यूल्ड बँकांनी उघडलेल्या १११ शाखांची प्रांतवार वाटणी खालीलप्रमाणे आहे:—

पंजाब	३७;	मद्रास	१३;
मुंबई	१३;	सं. प्रांत	१०;
बंगाल	६;	दिल्ली;	६;
बिहार	५;	आसाम	३;
सिंध	३;	मध्यप्रांत	२;
हिंदी संस्थाने	१३.		

हिंदुस्थानांत कॅनडाहून गहू येणार
गेल्या वर्षी हिंदुस्थानचें पीक ९७ लक्ष टन एवढें भरलें होतें. या वर्षी ते १०३ लक्ष टन होईल असा अंदाज आहे. ऑस्ट्रेलियाचें पीक चांगलें आलें नसल्यामुळें तेथून गव्हाची आयात बहावयाची नाही. परंतु कॅनडातून एक लक्ष टनांचा वायदा पुरा करण्याचें ठरविलें आहे. जेथें दुर्मिळतेमुळें गव्हाचे भाव वाढले आहेत अशा प्रांतांना हा गहू पुरविण्यांत येईल.

न्यू यॉर्क येथे टाटा-बिर्ला
हिंदी औद्योगिक शिष्टमंडळास अमेरिकेच्या नॅशनल असोशिएशन ऑफ मॅन्युफॅक्चरर्स या संस्थेने नुकताच साना दिला. हिंदुस्थान निसर्गाच्या देणगीने श्रीमंत असतां तरीही जनता गरीब राहिली आहे; देशाचें औद्योगिकरण करण्यांत अमेरिकेची सर्व मदत मिळेल असे वरील संस्थेने त्यावेळीं आश्वासन दिलें. हिंदुस्थानचें स्टॅलिंग कर्ज ब्रिटनने देऊन टाकावें असें बिर्लांनी सांगितलें.

रिझर्व बँकेचा वाढता वार्षिक नफा

	३० जून १९४५	३० जून १९४४	३० जून १९४३
उत्पन्न	१६६७	१२००	९१९
सर्च	१७८	१७३	१४९
वाटणीसाठी शिल्लक	१४८९	१०२७	७७०
३% डिव्हिडंड	१७३	१७३	१७३
रिझर्व फंड
३% जादा डि.	२३	२३	२३
मध्यवर्ती सरकारास देणार	१४६९	१००६	७५०
	१४८९	१०२७	७७०

कस्तुरबा सहकारी उद्योग मंदिर छि.

पालघर येथील छियांची वरील पहिली सहकारी प्रोड्यूसर्स सोसायटी स्थापन झाली आहे, तिची पहिली साधारण सभा ता. २२ जुलै रोजी मुंबईच्या श्री. सौ. विमलाबेन मेहता ह्यांच्या अध्यक्षतेखाली झाली.

युद्धसमाप्तीनंतर रेशनिंग चालू रहाणार

युद्धसमाप्तीनंतर तीन ते पांच वर्षे रेशनिंग व अन्ननियंत्रण चालू ठेवावें लागेल असें हिंदुस्थान सरकारचे रेशनिंग सहाय्यार मि. कबी ह्यांनी एका मुलाखतीत सांगितलें. रेशनमध्ये वाढ होणार नाही असा मात्र त्यांचा अर्थ नाही हें त्यांनी स्पष्ट केळें.

मुंबई शेअर बाजार

(वि. म. लिमये आणि मं. मुंबई यांजकडून)

व्याज-वजा (xd)

बँक ऑफ इंडिया २८-७-४५
इंदूर माळवा २७-८-४५

१९४४ मधील चढउतार	दिलेले व्याज † संक्षिप्त S अंतिम	व्याज केव्हा मिळते	कंपनीचें नांव	मूल र.	सोमवार ३०/७/४५		
२३१५; १९१६	१२९-८-९	ऑगस्ट	टाटा डिफंडस्	३०	३२५०-००	३% गव्हर्नमेंट	बँका
४३५; ३६९	२७-०-०	ऑगस्ट	टाटा आर्जिनरी	७५	४१७-८	लोन्स	बॅरोडा # १४९-००
२२०१; १६९५	५०-०-०S	मार्च-सप्टे.	बॉम्बे डारिंग	२५०	१९८१-४	१९५१-५४	१०२-८
७६५; ५३३	१६-०-०S	मार्च-सप्टे.	कोडिनुर	१००	६२३-८	१९५७	१०१-६
६५३; ४७५	२२-०-०	मे	स्वदेशी	१००	५६१-०	१९६३-६५	१००-७
४९८; ३६१	६-०-०†	नोव्हें.-एप्रिल	नागपूर	१००	३१४-८	१९६६-६८	९९-३
३७७; २६५	१५-०-०	एप्रिल	किनले	१००	२९९-८		९८-६-६
३९४; २८२	९-०-०S	ऑक्टो.-एप्रिल	गोकाक	१००	३०९-०		
३०५; २१८	१२-०-०S	जाने.-जुलै	सिंक्लेक्स	५०	३०९-०		
५-१०-६; ३-६	०-४-०	मार्च	अपोलो	२	४-४		
२१-१४; १३-४-६	०-१५-०	मे	इं. यु. ऑर्गि.	१०	१४-१०		
४-९; २-७	०-३-०	मे	" डिफंडस्	१	३-०-६		
१२७०; ६३०	३५-०-०	ऑगस्ट	इंदूर माळवा	१००	७६७-८		
२५४; २१६	७-०-०	जानेवारी	असो. सीमेंट	१००	२११-८		
२५९; २१९	९-०-०	जानेवारी	चिलापूर शुगर	५०	२२३-०		
५७५; ३७६	७-८-०	डिसेंबर	बॉम्बे बर्मा	१२५	५३२-८		
३८; २९-२	१-४-०	जानेवारी	शिंदिया स्टीम	१५	३७-६		
			३ ३/४ रोले	१००	१०२-०		

* व्याज रु. २-८-० † १८-८-४५

विमा कंपनीच्या भांडवलता वाढ

हायकोर्टाचा मनाई हुकूम

माणेकलाल बेचरदास आणि ओझा शा बाँबे लाइफ अँड्यु-अरन्स कं. लि. च्या दोघा भागीदारांनी कंपनीने तिचे भांडवल १० लाखांचे ५० लाख करणारा ठराव तिच्या कोणत्याही सभेत करू नये अशा अर्थाचे इजंक्शन मुंबई हायकोर्टात मागितले. शेअर बाँडविण्याचा ठराव १९ जुलैच्या साधारण सभेत याक्याचा होता. "कंपनीचा ताबा मिळविण्यासाठी कांहीं लोकांत स्पर्धा चालू होती. स्वतःच्या हातांत सूत्रे राखण्यासाठी प्रतिवादी नं. २ चा प्रयत्न होता. प्रस्तुत ठराव कंपनीच्या हिताचा नाही. कंपनीचा लाईफ फंड २,२९,००,००० रुपये असून ती भरभराटीत आहे." असे वादींचे म्हणणे होतें. "भागीदारांच्या हितसंवर्धनासाठी वादींनी दावा लावलेला नाही. त्यांस दुसऱ्यांनी उभे केलेले आहे. आग, मरीन, वगैरेच्या विम्याचा घंदा करण्यासाठी कंपनी उभारण्याकरिता व शेअर घेण्याकरिता भांडवलता वाढ आवश्यक आहे." असा प्रतिवादींचा युक्तिवाद होता. "दाव्याचा निकाल लागेपर्यंत प्रतिवादींनी नवे भांडवल विकू नये. भांडवल उभारून ते गुंतविण्याची एकादी चांगली संघी आली आहे असे त्यांस वाटल्यास त्यांनी कोर्टाकडे अर्ज करावा. भांडवल वाढविण्यास हिंदुस्थान सरकारची परवानगी मिळविण्याचा प्रयत्न वादींनी चालू ठेवण्यास हरकत नाही." असा मुंबई हायकोर्टाने हुकूम केला.

ह्या युद्धाचा खर्च गेल्या युद्धाच्या पाचपट

	डॉलर्स
अमेरिका	२,७०,००,००,००,०००
ग्रेट ब्रिटन	१,८०,००,००,००,०००
जर्मनी, आणि जर्मनीचे दोस्त	१,८०,००,००,००,०००
रशिया	५०,००,००,००,०००
जपान	५०,००,००,००,०००

लोकांच्या संपत्तीचा नाश किती झाला आहे ते सालील आक-
ट्यांवरून दिसेल.

	डॉलर्स
जर्मनी	५०,००,००,००,०००
ब्रिटन	१५,००,००,००,०००
रशिया व पोलंड	३५,००,००,००,०००
जहाजे	१०,००,००,००,०००

आणि मृत्युसंख्येची किंमत वेगळीच !

हिंदुस्थानांत अमेरिकन चित्रपटांची चलती

पॅरेमाउंट अमेरिकन कंपनीचे हिंदुस्थान, ब्रह्मदेश व सिलोन येथील सेल्स मॅनेजर हे मे महिन्यांत न्यूयॉर्कला गेले, तेव्हां त्यांनी हिंदुस्थानांतील चित्रपटांचा घंदा अत्यंत भरभराटीत असल्याचे सांगितले. संयुक्त राष्ट्रांचे सैनिक हिंदुस्थानांत मोठ्या प्रमाणावर आहेत व सैन्यांत दाखल झालेले लाखो हिंदी सैनिक ह्यांसहि सिने-माची गोडी लागली आहे, असे ते म्हणाले. १९४३ साली दोनशेवर अमेरिकन चित्रपट हिंदुस्थानांत दाखविण्यांत आले; १९४४ मध्ये त्यांची संख्या थोडी कमी भरली. १९४४ साली २३ ब्रिटिश चित्रपट हिंदुस्थानांत दाखविण्यांत आले; चालू वर्षी २४ चित्र-पटांची घोषणा झाली आहे.

जागतिक बंधुत्व दर्शविणारे अतिभव्य चित्र

महेबूब प्रॉडक्शन

दिग्दर्शक : महेबूब

भूमिका—चंद्रमोहन, अशोककुमार, वीणा, नर्गिस.

‘हु मा यू’

४ था सातवडा !

पुणे, पॅरेमाउंट

रोज : ३ खेळ

३१, ६॥ व १०

निराशा टाळण्यासाठी तिकिटे अगाऊ रिझर्व करा—
नवयुगचा नवा सामाजिक बोलपट !

पन्ना

दिग्दर्शक—नजम नकवी.

—भूमिका—

गीता, निजामी, जयराज, डेविड, कुसुम देशपांडे.

६ वा गदीचा आठवडा

श्रीकृष्ण—पुणे

फोन नं. ९११००१

रोज ६॥ व १० वाजतां.

शनि. रवि. सोम. जादा खेळ ३॥ वा.

आगाऊ ति. विक्री थिएटरवर नेहेमीप्रमाणें.

—पिअरलेस प्रकाशन—

‘हषारा’—प्रसिद्ध डी. आर. डी. ची दुसरी सामाजिक कलाकृति
म्हणजेच

आयना ‘आरसा’ सासू

अर्थात

‘हॅपी डायमंड’ प्रकाशन

तिसरा ३ सातवडा !

कथा—प्रभुलाल त्रिवेदी. दिग्दर्शक—युसफ.
राजकुमारी, सुलोचना, याकूब, लीला, कौसल्या, गोप, त्रिलोक, मिर्जा-आतां डेकन या पुण्यांतील
फक्त बोलपट प्रसादांत

रोज फक्त १ खेळ ७ वे १० वा.

शनि. रवि. सोम. व बुध्दिचे दिवशीं मॅटि. ४ वा. रिसर्वेशन १० ते १२.

हे पत्र पुणे, वेत माणुडां व. नं. ९१५१३ आर्थमूण जापस्थानांत रा. विठ्ठल हरि वने, बांनीं जापिले व
१२. मीपट वामन काळे, वी. ९२, बांनीं ‘बुर्गाविवास्त’, माणुडां व. नं. ९२४१३. वनें शाळ वेतं व. २२